

ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทิพย์วดี โพธิ์สีทิพรณ*

บทคัดย่อ

อุทยานแห่งชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ด้านการรักษาระบบนิเวศวิทยา ที่มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศแบบต่าง ๆ หรือทิวทัศน์ที่งดงาม เป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่า ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและแหล่งนันทนาการทางการท่องเที่ยว การจัดการอุทยานแห่งชาติจะแตกต่างไปจากพื้นที่อนุรักษ์อื่น ๆ แต่จะเหมือนกันคือ ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความนิยมเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้นทุกปี กิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาสัมผัสกับธรรมชาติ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติที่ได้รับความนิยมท่องเที่ยวอันดับหนึ่งก็คือ เขาใหญ่ มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี ถึงแม้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชจะจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักค้างคืนและแบบไปกลับในอุทยานแห่งชาตินันทารอง 10 แห่ง แล้วก็ตาม แต่ผลการประเมินพบว่านักท่องเที่ยวทะลักล้นจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติและจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ให้อาหารสัตว์ป่าส่งผลต่อพฤติกรรมของสัตว์ป่าและปัญหาการจราจรติดขัด สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ทำให้เกิดขยะและน้ำเน่าเสียตามมา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลให้ทางอุทยานต้องหามาตรการในการควบคุมอย่างเด็ดขาดเพื่อที่จะทำให้อุทยานแห่งชาติเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ

ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บทนำ

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้ความนิยมเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะในอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ในประเทศไทย ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี ส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปล้นทะลัก เกิดความแออัดในเขตอุทยานแห่งชาติ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางอุทยานแห่งชาติได้จัดให้มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะทำใหระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่าง ๆ สามารถอยู่ยั่งยืนต่อไปได้

* อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเตอร์

ขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่พื้นที่สามารถรองรับได้ ซึ่งถ้าหากมีการใช้ประโยชน์หรือการพัฒนามากเกินไปกว่าที่กำหนดแล้ว มีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เสื่อมโทรม ทั้งยังลดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ในด้านปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ขนาดเนื้อที่ที่สามารถใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยว
2. ความจุของสิ่งอำนวยความสะดวก
3. ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจำนวนคนในแหล่งท่องเที่ยว
4. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่เกิดขึ้นเพราะจำนวนที่มากเกินไป (McIntyre and Hetherington, 1991 อ้างถึงใน ดรชนี เอมพันธุ์, ม.ป.ป., 10)

ประเภทของขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยว (RCC)

ขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยว (RCC) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (ดรชนี เอมพันธุ์, ม.ป.ป., 12)

1. **ขีดความสามารถในการรองรับนันทนาการ/การท่องเที่ยวด้านนิเวศ (Ecological Carrying Capacity, ECC)** ความหมายถึง “ความสามารถของระบบนิเวศในการรองรับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบ ในขณะที่ยังสามารถคงไว้ซึ่งผลผลิตของระบบ ความสามารถในการปรับตัว และการทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปของระบบได้” (IUCN, 1991)

เป็นการศึกษาถึงระดับความสามารถสูงสุด ซึ่งระบบนิเวศหรือระบบสิ่งแวดล้อมจะสามารถรองรับได้โดยไม่เกิดอันตรายหรือผลเสียหายนต่อระบบนั้น ๆ

2. **ขีดความสามารถในการรองรับนันทนาการ/การท่องเที่ยวด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC)** เป็นระดับการใช้ประโยชน์ด้านท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเนื้อที่ซึ่งใช้ในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เป็นหลัก โดยพิจารณาจากจำนวนเนื้อที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการ และค่ามาตรฐานด้านเนื้อที่ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภทต้องการเพื่อสามารถประกอบกิจกรรมนั้นได้อย่างมีคุณภาพ

3. **ขีดความสามารถในการรองรับนันทนาการ/การท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity, FCC)** เป็นขีดความสามารถด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับขีดความสามารถด้านการจัดการ หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สามารถรองรับได้

4. **ขีดความสามารถในการรองรับนันทนาการ/การท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity, PsCC)** เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่ง ที่ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งปัจจัยที่วัดผลกระทบเพื่อประเมินค่า PsCC คือ ความรู้สึกแออัด ที่สัมพันธ์กับจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

เป้าหมายของการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ไม่เพียงแต่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเท่านั้น แต่เป้าหมายสำคัญคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ วิจัยของคนในปัจจุบันและอนาคต

สาเหตุที่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วย

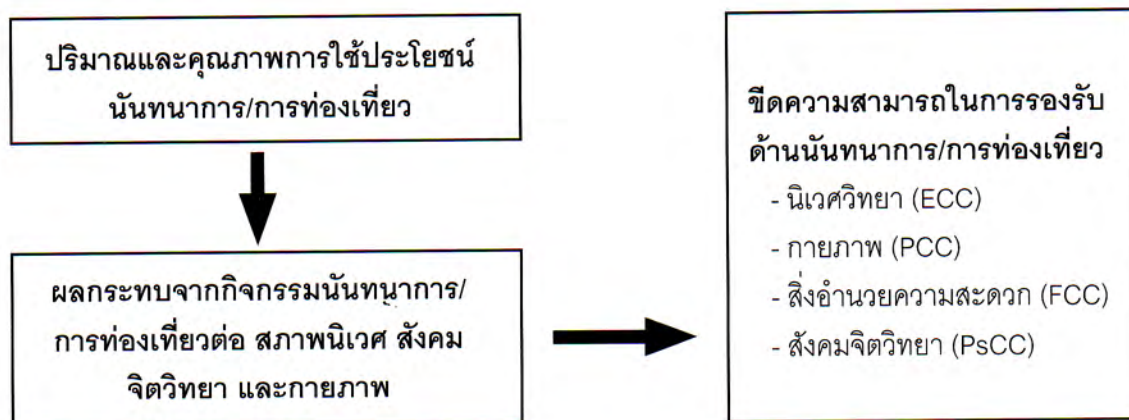
1. จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
2. ความแออัดในแหล่งท่องเที่ยว
3. เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
4. มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
5. เป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรท่องเที่ยว (ควบคุมระดับของผลกระทบ)
6. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ควรได้รับ
7. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ระดับผลกระทบ	ระดับการใช้ประโยชน์
น้อย/ไม่มี (Low or No concern)	ต่ำกว่าค่า CC
ค่อนข้างวิกฤติ (High concern)	เข้าใกล้ค่า CC
วิกฤติ (Extreme concern)	เกินค่า CC

ประยุกต์แนวคิด Limits of Acceptable Change (LAC) และ Recreation Opportunity Spectrum (ROS) โดยระดับของผลกระทบที่วัดได้ เป็นตัวบ่งชี้ว่า การใช้ประโยชน์นันทนาการ/การท่องเที่ยวยังอยู่ภายใต้ค่า Carrying Capacity (CC) หรือไม่

ภาพที่ 1: โมเดลขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ที่มา: ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์, ม.ป.ป., 11

ภาพที่ 2: แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้ประโยชน์ (Use level) ผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impacts) และขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ Recreation Carrying Capacity (RCC)

ที่มา: ดรชนันท์ เอมพันธ์, ม.ป.ป., 12

การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อดำเนินกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ มากมาย อย่างไรก็ตามการปล่อยให้มีการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ อาจก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในการรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวเอง เช่น ปัญหาคความแออัด สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ รวมทั้งอาจก่อให้เกิดผลกระทบจากกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวลดลง และเป็นผลเสียต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว

คนไทยนิยมเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้น การจัดเก็บรายได้ดีขึ้น กรมอุทยานฯ ระบุสถิติอุทยานแห่งชาติยอดนิยมอันดับที่ 1 ยังคงเป็นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีจำนวนนักท่องเที่ยว 823,552 คน อันดับ 2 อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย 649,806 คน อันดับ 3 อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี 496,023 คน อันดับ 4 อุทยานแห่งชาติเอราวัณ 417,289 คน อันดับ 5 อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ 409,106 คน อันดับ 6 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง 323,140 คน อันดับ 7 อุทยานแห่งชาติตาคลี 322,927 คน อันดับ 8 อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง 315,081 คน อันดับ 9 อุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ 295,609 และอันดับ 10 อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย 272,082 คน ส่วนค่าบริการผ่านเข้าอุทยานแห่งชาติทุกแห่งทั่วประเทศจัดเก็บได้ 507 ล้านบาท มากกว่าเมื่อปี 2552 ที่จัดเก็บได้ 454 ล้านบาท แต่ปัญหานักท่องเที่ยวแออัดยังแก้ไม่ได้ โดยเฉพาะด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวช่วงเทศกาลท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ พบปัญหานักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ตามอุทยานแห่งชาติยอดนิยม ทำให้บ้านพักเต็มและเข้าพักกันอย่างแออัด จากการรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2552-30 กันยายน 2553 พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและจัดเก็บรายได้มากขึ้นด้วย แม้ว่าจะใช้มาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวแล้วก็ตาม แต่ที่ผ่านมายังคงมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเกินจำนวนที่กำหนดไว้ และคาดว่าจะพบปัญหานักท่องเที่ยวล้นเช่นเดิม ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติได้เตรียมแผนรองรับไว้แล้ว

ดังนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชจึงได้ดำเนินการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและนันทนาการให้อำนวยประโยชน์ได้สูงสุด โดยยังคงประโยชน์ในด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์หรือการรักษาสภาพธรรมชาติอย่างยั่งยืน และคงไว้ซึ่งความเป็นแหล่งความรู้ในการศึกษาด้านธรรมชาติวิทยา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ดำเนินการศึกษาโดยมีอุทยานแห่งชาตินำร่องในอุทยานแห่งชาติ 10 แห่ง ทั้งไป-กลับและพักค้างคืน ประกอบด้วย

1. เขาใหญ่ ไปกลับต่อช่วงเวลา 3,285 คน พักค้างคืน 2,600 คน
2. ภูกระดึง ไปกลับต่อช่วงเวลา 300 คน พักค้างคืน 5,300 คน
3. เอร่าวดี ไปกลับต่อช่วงเวลา 2,000 คน พักค้างคืน 742 คน
4. ดอยสุเทพ-ปุย ไปกลับต่อช่วงเวลา 2,790 คน พักค้างคืน 850 คน
5. ห้วยน้ำดัง ไปกลับต่อช่วงเวลา 850 คน พักค้างคืน 1,134 คน
6. ดอยอินทนนท์ ไปกลับต่อช่วงเวลา 3,000 คน พักค้างคืน 810 คน
7. ดอยฟ้าห่มปก ไปกลับต่อช่วงเวลา 1,100 คน พักค้างคืน 1,000 คน
8. แก่งกระจาน ไปกลับต่อช่วงเวลา 1,500 คน พักค้างคืน 1,500 คน
9. หมู่เกาะสุรินทร์ ไปกลับต่อช่วงเวลา 2,065 คน พักค้างคืน 620 คน
10. หมู่เกาะสิมิลัน ไปกลับต่อช่วงเวลา 1,410 คน พักค้างคืน 180 คน

อย่างไรก็ตามปัญหานักท่องเที่ยวหนาแน่นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ยังคงเกิดขึ้นทุกปี เนื่องจากคนไทยมีพฤติกรรมเดินทางท่องเที่ยวโดยไม่วางแผนล่วงหน้า จากการลดค่าธรรมเนียมการเข้าใช้บริการบ้านพักตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี 30-40% ในเขตอุทยานแห่งชาติยอดนิยม เริ่มตั้งแต่ช่วงต้นปี 2553 พบว่าสามารถแก้ปัญหานักท่องเที่ยวแออัดได้ระดับหนึ่ง และไม่ค่อยพบนักท่องเที่ยวร้องเรียนมากนัก แต่ยังมีปัญหาแออัดที่พักริมเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล เช่น หมู่เกาะสิมิลันและหมู่เกาะสุรินทร์ โดยมีบริษัททัวร์จองต่อเนืองยาวเหยียด จึงได้เตรียมแก้ไขระเบียบการจองเพื่อให้นักท่องเที่ยวทั่วไปจองที่พักริมได้ (ทิววงศ์ ศรีบุรี และคณะ, 2549 ; ไทยโพสต์, 2553 ; วรรณางษ์วานิช, 2546 ; ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ, 2549)

การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้รองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงกายภาพและเชิงนิเวศวิทยา โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม
2. การจัดการด้านการตลาดอย่างยั่งยืน โดยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรและการบริการ
3. การจัดการด้านการบริการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนการสื่อความหมายทางธรรมชาติ
4. ความยั่งยืนในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

แนวทางและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและนันทนาการ

การพัฒนาการท่องเที่ยวและนันทนาการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้และภายใต้แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน จะต้องมีการควบคุมและพัฒนาควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาใด ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ส่งผลในการทำลายสภาพแหล่งท่องเที่ยวและธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะต้องแก้ไขและส่งเสริมการท่องเที่ยว นันทนาการกลางแจ้ง และการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมด้วย ดังนั้นจึงกำหนดกรอบแนวทางการจัดการได้ 2 ประการ คือ

1. การจัดการเพื่อรักษาระดับความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์นันทนาการ เป็นการจัดการที่ต้องการควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในพื้นที่จำกัด มีการขยายตัวในอัตราที่พอเหมาะ ไม่มีหรือมีผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
2. การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการท่องเที่ยวและนันทนาการ ตลอดจนการสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างเสริมสิ่งที่ดีขาดหรือเติมสิ่งที่จำเป็นให้เต็ม และส่งเสริมให้ระบบการท่องเที่ยวดำเนินการต่อไปได้โดยเกิดประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ผู้ประกอบการต่าง ๆ ประชาชนในท้องถิ่น และยังต้องสร้างความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวด้วย

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อรักษาระบบนิเวศและเชื้ออำนาจประโยชน์แก่ประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันได้แก่ กลุ่มหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่ธรรมชาติ ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนในรูปแบบอื่น ๆ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในพื้นที่ธรรมชาติ กลุ่มผู้ประกอบการต่าง ๆ ในภาคเอกชน เช่น บริษัทนำเที่ยว รถยนต์เช่า รถโดยสารรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น และกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชน ที่เป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น (ทิวังค์ ศรีบุรี และคณะ, 2549 ; ไทยโพสต์, 2553 ; วรรณ วรชวานิช, 2546 ; ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ, 2549)

สรุป

ในปัจจุบันการเดินทางมีความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และดำเนินกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูการท่องเที่ยวเทศกาล หรือในวันหยุด การปล่อยให้มีการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ อาจก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวได้ จนเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสูญเสียสภาพธรรมชาติและคุณค่าของพื้นที่ มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวลดลง และเป็นผลเสียต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว ทำให้ทางอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้ประกาศจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้น แต่การเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีในพื้นที่ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยที่นักท่องเที่ยวควรเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณีเฉพาะถิ่น ตลอดจนการปฏิบัติตามในพื้นที่และการเตรียมตัวไปเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยสอบถามจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ล่วงหน้าและสอบถามเพิ่มเติมได้ในพื้นที่จากเจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยวควรมีแนว

ความคิดและความตั้งใจในการเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้โดยยึดถือหลักที่ว่า จะไม่ทิ้งอะไรไว้่นอกจากรอยเท้าและจะไม่เก็บเกี่ยวสิ่งใดไปนอกจากความทรงจำ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของพื้นที่ รักษาความสะอาด หลีกเลี่ยงการนำขยะโดยเฉพาะของย่อยสลายยากไปในพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อลดภาระของหน่วยงานเจ้าของพื้นที่และลดผลกระทบต่อระบบนิเวศธรรมชาติ นอกจากนั้นควรทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่พื้นที่ เช่น ช่วยเก็บขยะในพื้นที่ สอดส่องดูแลพฤติกรรมในการทำลายพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งรายงานแก่เจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็น ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ในพื้นที่ที่สำคัญ นักท่องเที่ยวควรเลือกกิจกรรมที่มีโอกาสได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติ รวมทั้งการใช้บริการโปรแกรมการสื่อความหมายทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลดีต่อขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

ดรรชนี เอมพันธุ์. (ม.ป.ป). **ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านการท่องเที่ยว**. [อัดสำเนา].

ทวีวงศ์ ศรีบุรี และคณะ. (2549). รายงานฉบับสุดท้าย โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ไทยโพสต์. (2553). **ท่องเที่ยวอุทยานฯ ปีนี้จำกัดคน 10 แห่ง**. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2554, จาก

<http://www.thaipost.net/x-cite/191010/28883>

วรรณ วรชวานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ. (2549). **โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2554, จาก <http://www.dnp.go.th/nprd/detailproject/project.php>